

”Asukkaille suunnattujen tapahtumien tulisi olla lähellä kaupunkilaisten elämän sykettä.”

Missä ovat

ASUKKAIDEN NÄKÖISET KOHTAAMISPAIKAT rakennetussa ympäristössä?

Tekst ja kuvat:

Marika Ahlavuo ja Hannu Hyyppä

Kaupunkikulttuuri- ja musiikkifestivaalit lisäävät yhteisöllisyyttä.

Työn perässä pääkaupunkiseudulle pakkautuu yhä enemmän asukkaita samaan aikaan, kun maaseudulla tuskastellaan kylien tyhjenemistä. Pääkaupunkiseudun toivotaan tarjoavan asukkailleen työn ja asunnon

lisäksi läpi vuoden laajan kattauksen tapahtumia, kulttuuripalveluita ja harrastusmahdollisuuksia. Sisätilojen ohella asukkaiden kohtaamispaikkoina toimivat rakennetun ympäristön ulkotilat kuten puistot, rantareitit ja muut virkistyskäyttöön suunnitellut ulkoilualueet. Miten on käynyt ihmisten kohtaamisille, vuorovaikutukselle ja yhteisölle rakennettua ympäristöä uudistettaessa?

KAUPUNKIKEHITTÄMINEN JA -RAKENTAMINEN EIVÄT RIITÄ VIIHTYVYYDEN TAKAAMISEKSI

Suuret kaupungit vetävät puoleensa ihmisiä kaupunkimaisuuden ja tapahtumarikkaan elämän muodossa. Asukas- ja käyttäjälähtöisyyden toteutumista pyritään huomioimaan aluesuunnittelussa asukkaiden osallistamisella suunnitteluprosessiin: tavoitteena on älykäs, viihtyisä ja kestävä yhdyskunta, jossa saavutetaan hyvä elämänlaatu. Taloyhtiöilläkin on valta toteuttaa omia tapahtumia lisäämään alueellista viihtyvyyttä ja asukkaiden yhteenkuuluvuutta. Esimerkkinä näistä ovat lähinnä perinteiset talkoot. Kaupungit sijoittavat täydennysrakentamiseen, koska tavoitteena on tehokkuuden parantaminen, energian säästäminen ja päästöjen vähentäminen. Mutta miten käy silloin viihtyvyydelle ja kohtaamisille?

TURUT JA TORIT TOIMIVAT KOHTAAMISPAIKKONA, SITTEEN OSTARIT – NYT KAUPPAKESKUKSET JA METROASEMAT

Asukkaille suunnattujen tapahtumien tulisi olla lähellä kaupunkilaisten elämän sykettä. Koulujen läheisyys, hiipuvat ostoskeskukset sekä rantaraitit ovat luontevia alustoja toteuttaa yhteisiä asukastapahtumia, joissa aidot kohtaamiset ovat mahdollisia kevyelläkin vapaaehtoispanoksella. Paikallisuus korostuu säännöllisesti järjestettävissä tapahtumissa, kun esimerkiksi paikalliseen ruokatarjontaan ja kävijäkokemukseen panostetaan. Kaupunkien olohuoneissa esimerkiksi shakki- ja piknikpöydät voidaan sijoittaa kaupunkirakenteeseen kohtuullisina investointeina puistoihin, koulujen ja päiväkotien lähelle sekä liikuntakenttien ympärille. Niiden ympäristöön ja pihapiiriin mahtuu luontevia kohtaamistiloja yhdessä tekemiseen ja oleiluun. Helsingin Kustaankartanossa ideoituinkin henkilökunnan ja opiskelijoiden yhteistyössä olemassa olevasta puistomaisesta maa-alueesta eri-ikäisten sukupolvien kohtaamispaikka. Huonosti liikkuvat vanhuset saatiin kohtaamaan alueella ulkoilevat lapsiperheet tutussa kohtauspaikassa.

VALOTAIDE TEKEE TULOAN PIMEYTEEN

Helsingin kaupungin järjestämä Helsinki Lux on tuonut valotaiteen ja sen myötä pääkaupunkia tutuksi niin asukkaille kuin satunnaisille vierailijoillekin. Tarkoin suunniteltu reitti kokosi yhdeksättä kertaa järjestettyyn valotapahtumaan alkuvuodesta yli puoli miljoonaa kävijää. Valoestetiikkaa ja videotaidetta voi tapahtumassa ihailla niin ulko- kuin sisätiloissa. Pääkaupungin historialliset rakennukset ja kohteet, maamerkit sekä luonnon moninaisuus ovat hetken poikkeuksellisella tavalla esillä laajaa yleisöä kiinnostavasti. Lux Eat toimi rinnakkaistapahtumana, jossa 25 ravintolaa ja ruokarekkaa toteuttivat teemaan sopivaa ruoka- ja ohjelmatarjontaa.

Lux on hyvä esimerkki siitä, miten säännöllinen suurehko tapahtuma järjestetään hiljalleen kasvavana kaupungin orkestroimana tapahtumana vuosittain. Se laajenee jatkuvasti uusilla toimijoilla. Säännöllisyys tutussa tapahtumassa asettaa kaupungille aikataulun, jolla varmistaa halutut palvelutarjoajat tapahtumaan. Asukkaat, turistit ja satunnaiset ohikulkijat varautuvat jo ennakoon säännölliseen ja kiinnostavaan tarjontaan. Osallistujalle säännöllisyys varmistaa paitsi tuttuun tapahtumaan osallistumisen myös tapahtumareitin ennakkoinnin ja ystäväporukan kokoamisen pidemmäksikin ajaksi yhteisen teeman avulla yhteen.

Ympäristö muuttuu tapahtuman näköiseksi.

”Lux on hyvä esimerkki siitä, miten säännöllinen suurehko tapahtuma järjestetään hiljalleen kasvavana kaupungin orkestroimana tapahtumana vuosittain.”

Valotaiteen varjolla kohtaamisia tutuissa paikoissa.

”Ihmisten spontaaneihin kohtaamisiin tarkoitettut ulkotilat loistavat vielä paljolti poissaolollaan.”

URHEILU- JA LIIKUNTATAPAHTUMAT TEKEVÄT TULOAN

Pokémon Go käynnisti kiinnostuksen koko kansan kaupunkisuunnistukseen. Harrastajaryhmänä olivat niin geokätköilijät kuin Pokémon-tarinan ystävätkin. Pokémon Go liikuttaa edelleen perheitä ja ystävyksiä rakennetussa ympäristössä. Geokätköilystä on tullut jo aiemmin maailmanlaajuinen ulkoiluharrastus, jossa etsitään satelliittipaikannuksen perusteella kätköjä. Niin kätköjen piilotus kuin etsintä kuuluvat geokätköilyssä Suomessa

Rakennetun ympäristön hyötykäyttöä iceBREAK-tapahtumassa.

jokamiehen oikeuksiin. Toisenlaista harrastustoimintaa esittelevä kaupunkilaisille avoin, talkootyönä järjestettävä vuosittain toistuva tilaisuus on Helsingin Vanhankaupunginkoskella toteutettu iceBREAK-koskimelontatapahtuma. Kilpailuja ja melontaharrastusta reippaammin esittelevään tilaisuuteen voi osallistua vaikka koko perheen voimin. Lintu- ja luontoretkeilyynkin pääkaupunki tarjoaa upean ympäristön. Nämä kaikki harrastukset nivovat yhteen luonnossa liikkumista, elämyksiä, paikallishistoriaa, vähitellen yhä enemmän tarvittaessa tekniikkaa ja älyllisiä haasteita ja osaamista. Suomessa järjestetään vuosittain myös muutamia suurempia urheilukisoja, jotka hyödyntävät olemassa olevaa kaupunki-infraa. Vuonna 2017 Lahdessa järjestettiin hiihdon MM-kisat. Tapahtumaan oli yhdistetty tekemistä, viihdettä, syötävää ja mm. suomalaisen mielenmaisemaan sopiva mielensäpahoittajakatsomo.

Helsingin Maunula Seura ry on aktiivinen toimija kaupunginosassaan. Se kehittää alueen toimintaa ja toimii asukkaiden ja kaupungin virkamiesten välisenä viestinviejänä. Asukkaiden toiveita huomioidaan näin aluesuunnittelussa mahdollisuuksien mukaan. Paikallisilla seuroilla onkin mahdollisuus toimia ja järjestää alueella ”oman näköisiä” tapahtumia, joissa yhdistetään asukkaiden kokemuksia yhteiseksi tarinaksi. Seurojen toiminta on kuitenkin aina hyvin haavoittuvaa niin taloudellisesti kuin henkilöresurssien osalta, joten alueen tapahtumien säännöllisyys ja jatkuvuus eivät välttämättä ole itsestään selvyyksiä.

Ihmisten spontaaneihin kohtaamisiin tarkoitettut ulkotilat loistavat vielä paljolti poissaolollaan. Urheilutapahtumia ja niille osoitettuja tiloja riittää rakennetussa ympäristössä. Mutta missä ovat puistomaiset alueet, joissa pääsee tutustumaan alueen asukkaisiin, jos urheilu- tai muihin seuroihin kuuluminen ei kiinnosta? Yhteisöllisyys tai mahdollisuus vapaamuotoiseen kohtaamiseen alueen asukkaiden kanssa puuttuu vielä lähes täysin. Yhdessä tekeminen, johon voi vain hypätä mukaan, on kadonnut paikoitellen näkymättömiin ainakin pääkaupunkiseudulta. Helppo ratkaisu kohtaamisille olisi toteuttaa olemassa olevien urheilukenttien, koulujen ja päiväkotien viereen eri ikäryhmille kohtaamispaikkoja, jotka toimisivat alueen yhteisenä oleskelu- ja kohtaamistilana.

Nykyiset siilot kaupunkien hyvinvointi- ja kulttuuripalveluissa rajaavat alueellisten hyvinvointia edistävien ja alueen asukkaiden syrjäytymistä ehkäisevien tapahtumien järjestämistä. Ihmisten hyvinvointia voidaan parantaa pienin askelin, kun olemassa olevaa aktiivista toimintaa tuetaan ja yhdistetään siihen uutta kaupungin tukemaa toimintaa.

FLOW-FESTIVAALI, DOWN-BY-THE-LAITURI JA SEINÄJOEN VAUHTIAJOT NUORILLE AIKUISILLE?

Kaupunkifestivaalit ja tapahtumat toimivat eri toimijoita yhteen kokoavina näyttämöinä. Esiintyjien ja taiteen lisäksi tapahtumia rikastuttavat osallistava puuhastelu ja ravintoon liittyvät elämykset. Kaupunkien keskustassa tunnelmaa herätetään huolellisilla yksityiskohdilla, valosuunnittelulla ja somistuksella. Flow-tapahtuman edellytyksenä on näkemys uusiutuvasta brändistä ja halusta yhdistää tuttuja esiintyjä ja nousevia kykyjä. Suurin osa tapahtumien kävijöistä on lähiseudulta.

Graffititaidetta sivukujalla Italian Leccossa.

RAKENNETUN YMPÄRISTÖN KOHTAAMISIA TUKEVIA TAPAHTUMIA

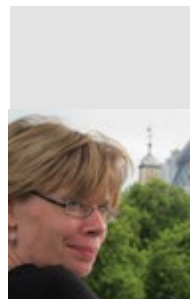
Ravintolapäivinä ihmiset perustivat "ravintoloita" Helsinkiin, joissa esiteltiin maailman ruokakulttuuria. Päivien aikana jaettiin yhdessä makuelämyksiä ja nautittiin ympäristöstä. Tarkoituksena oli osoittaa, että pop-up-ravintolan avaaminen on mahdollista myös pääkaupungissa. Vapun rinnalle on tullut yhdessäoloon ja kulttuuritarjontaan perustuva Taiteiden yö, joka järjestetään usealla suomalaisella paikkakunnalla. Karnevaalihenkiä tapahtumia tuodaan niin museoihin ja gallerioihin kuin kirja-kauppoihin, kahviloihin ja historiallisiin rakennuksiin. Ihmisiä liikuttavia paikallisia kirpputoreja, nuku yö ulkona -tapahtumia sekä jäähotelelle löytyy kotimaasta.

Prosenttitaide alkaa yleistyä rahoitusmallina, jossa noin prosentti rakentamisen kustannuksista sijoitetaan taiteeseen esimerkkeinä Arabianranta, Kalasatama ja Vuosaari. Uudehkona tulokkaana graffititaidekin elävöittää jo kaupunkimaisemaa. Arabianrannassa, Jakomäessä ja Östersundomissa se onkin saanut jo laillisia graffitiseiniä käyttöönsä. Kävelykerrokset paikallistarinoinen tulevat lisäämään tulevaisuuden matkailutarjontaa.

RAKENNETUN YMPÄRISTÖN TAPAHTUMAT VAATIVAT PANOSTUSTA

Keski-Eurooppaan verrattuna Suomessa on historiallisia muistomerkkejä ja vanhoja entisöityjä kauniita tiloja suhteellisen harvassa. Paikallishistoriaan tai nykyisyyteen teemoitettuja tapahtumia voidaan toteuttaa meilläkin, kun yhteiskäyttöön osoitetut tilat saadaan orkestroitua paremmin kuntalaisten käyttöön. Nykyisten tapahtumien rinnalle voidaan rakentaa uusia yhteisiä ja kiinnostavia kohtaamispaikkoja. Tuomalla esille alueen asukkaiden osaamista ja harrastuneisuutta lisätään alueen asukkaiden yhteenkuuluvuutta ja ehkäistään syrjäytymistä, iästä riippumatta.

"Kaupungit sijoittavat täydennysrakentamiseen, koska tavoitteena on tehokkuuden parantaminen, energian säästäminen ja päästöjen vähentäminen."

MARIKA AHLAVUO toimii tiedetuottajana Aalto-yliopistossa Rakennetun ympäristön mittauksen ja mallinnuksen instituutissa, joka on osa Suomen Akatemian laserkeilaustutkimuksen huippuyksikköä 2014–2019 sekä Humakissa tiedetuottajana osallistuen hanke-, tutkimus- ja julkaisutoimintaan. Sähköposti: marika.ahlavuo@aalto.fi.

HANNU HYYPPÄ työskentelee Aalto-yliopistossa professorina ja toimii Suomen Akatemian rahoittaman laserkeilaustutkimuksen huippuyksikön Aalto-yliopiston osuuden johtajana sekä Humakissa digitaalisuuden erityisasiantuntijana. Sähköposti: hannu.hyyppa@aalto.fi.